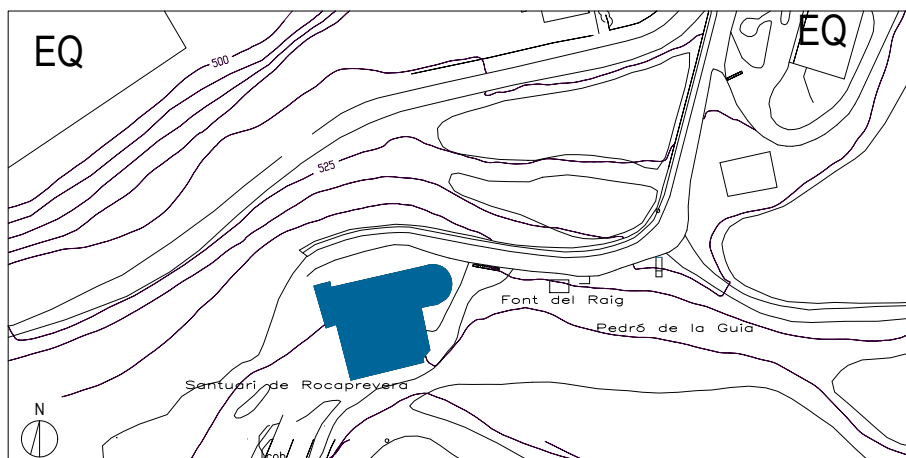

BCIL NIVELL-B

AEAP

DENOMINACIÓ :	Santuari de la Mare de Déu de Rocapervera
Altres denominacions:	Rocapervera, <i>deformació popular</i>
SITUACIÓ :	Final del camí de Rocapervera
DATA DE CONSTRUCCIÓ :	1284, primer edicle; 1429, capella romànica; 1780, capella popular; 1923, capella actual. Restauració de 1941. Arquitectura noucentista d'influència barroca.
AUTOR :	Masia: 1722 Arquitectura barroca Josep M. Pericas i Morros, arquitecte autor de la restauració, 1923-1924.
PROMOTOR :	Mossèn Marc Roca, primer oratori. Família d'Antoni Vinyes, batlles de la vila, ermita romànica. Devoció popular la tercera. Diversos mecenatges la darrera edificació i la seva restauració.
TIPOLOGIA :	Arquitectura religiosa; santuari
CONTEXT :	Rural, però al límit sud de la trama urbana; enfilat prop el Puig de les tres Creus. Domina, amb les seves vistes a nord, el casc urbà i els entorns d'aquest.
RÈGIM URBANÍSTIC :	
Planejament Vigent:	Revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de Torelló. Desembre 1999.
Classificació:	Sòl No Urbanitzable
Qualificació:	Equipament socio-cultural privat (EQ18)
RÈGIM JURÍDIC :	
Titularitat:	Bisbat de Vic
Condicions / servituds:	
PLÀNOL DE SITUACIÓ.	Escala 1/2000

BCIL NIVELL-B**AEAP****DESCRIPCIÓ :**

El santuari està format per dos edificis contigus, però ben diferenciats: l'església i l'habitatge de l'ermità.

L'església té forma de basílica d'una sola nau amb absis semicircular, aïllat dalt del turó, producte de diverses reformes al llarg dels segles, a partir d'un primer vestigi que poc té a veure amb la presència actual. La reforma de Josep Maria Pericas és la que va configurar el perfil i la imatge actual, que es va apropiat de la construcció i li va conferir el seu segell i tot l'estil propi de l'arquitecte en tots els petits detalls que la componen.

El santuari se situa a la vessant nord del Puig de les tres Creus, en una petita esplanada; la façana principal de l'església, orientada a oest, s'ajunta a la construcció de planta baixa i un pis que serveix d'habitatge.

L'església es configura per la juxtaposició de diversos cossos. El tronc principal, és a dir l'única nau, està cobert a dues vessants amb el carener paral·lel a l'eix longitudinal de la basílica, ocult darrere un frontó de línia barroca. En la part frontal esquerra de la façana d'aquest cos principal s'hi adossa un campanar de planta quadrangular, i acabat amb un llanternó cilíndric coronat per una coberta en forma de con i amb un penell. Els murs del campanar són fets de carreus de pedra vistos de textura rugosa; contrasta amb la major finor amb que està tractada la part del llanternó. Al costat del campanar, centrant la façana principal, apareix la porta d'entrada al santuari, la qual és arcada i protegida per un porxo de coberta inclinada i sustentat per unes columnes dòriques. En la façana, sobre el porxo, una fornícula ovalada resguarda una escultura de la Mare de Déu de Rocaprevera. En l'interior, trobem un vestíbul previ separat de l'aula de bancs dels fidels per una reixa de ferro forjat. Sobre aquest s'aixeca el cor. Cal destacar el dessota el forjat del cor, el qual està revestit per unes rajoles de ceràmica verda vidriada, just entre els cairons i les bigues de fusta; tractament que també trobem revestint el sostre de la nau principal. Els murs de la nau són reforçats per unes arcades cegues assimilables a les tradicionals capelletes. En aquest cas, però, són tant poc profundes que no són utilitzables com a tals. Entre la nau i el presbiteri hi ha el creuer amb un cimbori, l'altura del qual sobresurt, en l'exterior, per sobre els demés cossos, gairebé situant-se a nivell del campanar. És cobert a quatre vessants, i l'interior forma un fals sostre pla cassetonat. A cada lateral apareix un òcul practicable des de l'interior a través d'un sistema de ferratges. A partir d'aquí comença el cos de l'absis que inclou el presbiteri. L'absis és de dos pisos: un a la part més baixa que queda sota el nivell de la nau, formant una cripta, i un segon pis, a nivell superior, on hi ha el cambril de la Verge, al qual es puja per la girola. Des del cambril es domina tota la basílica a través d'una obertura situada sobre el presbiteri. L'interior d'aquest absis el trobem il·luminat per múltiples vitralls policroms. En l'exterior, l'absis té la part baixa feta de carreus del mateix tipus del campanar, amb l'aparència de sòcol força alt. Aquest sòcol, de fet, es manifesta en tots els paraments exteriors de l'església, amb un aparell regular i de textura rugosa. En el seu tambor superior, sota la cornisa, hi ha una galeria de petits arcs de mig punt i, finalment, la coberta inclinada en forma de con.

L'habitatge del masover, que s'adossa a la façana sud del temple, és un

BCIL NIVELL-B

AEAP

edifici de línies clàssiques, de tradició popular, amb dues plantes i coberta a dues aigües, de teula àrab; el carener és paral·lel a la façana principal, que presenta tres obertures per planta, en una composició regular i simètrica. La porta principal, centrada, és de carreus ben tallats i llinda de pedra; al damunt sobre un balcó amb barana de ferro.

EVOLUCIÓ D'USOS:

Original:

Culte religiós.

Actual:

Culte religiós.

ESTAT DE CONSERVACIÓ:

Molt bo. Tots els seus elements estan aparentment ben conservats.

VALORACIÓ:

Conjunt format per l'església i l'habitatge, important per representar un exemple de l'arquitectura de Josep Maria Pericas. En aquesta obra s'hi desenvolupa gran part del llenguatge compositiu de l'arquitecte. Tot està estudiat al més mínim detall, afavorint conjuntament la perfecta utilització de l'edifici i a la vegada tenint cura del bon gust estètic.

DADES HISTÒRIQUES:

Mossèn Marc Roca va bastir un petit oratori o pedró l'any 1284 al peu de la font i camí que porta a Vic, passant per Espadamala. Va rebre autorització de Joan Urtic de Balmaseda, procurador del senyor jurisdiccional de Torelló, Gastó de Montcada, i l'aprovació va ser pel batlle Bonanat de les Vinyes.

Tenia forma d'edicle i la imatge de la Verge era feta de fusta segons el model romànic. La Mare de Déu apareixia asseguda en una banqueta sostenint a la mà dreta l'infant i en l'altra un ceptre afegit posteriorment. Sobre l'origen del nom, els dos historiadors, Parassols i Solà, van discrepar. L'any 1443 es construí un campanar en forma d'espadanya. La llinda que el coronava s'havia aprofitat del primitiu edicle. Duia aquesta inscripció: *Oratori fet en MCCLXXXIV a cost de mossèn March de Roca prevera*. Per mossèn Parassols aquesta inscripció determina l'origen del mot Roca prevera, però pel doctor Solà l'origen del mot prové de la roca on creixia l'arbre pebrer, *roca pebrera*, espècie molt preuada aleshores i amb la qual es pagaven prestacions i servituds feudals.

Pel que fa a quina de les dues opcions és la correcta, creiem que les dues són versemblants tot i que pel que fa a la interpretació de Solà pot haver-hi una confusió entre la liana de la família de les piperàcies (*Piper nigrum*), que creix en altres latituds i que dona el pebre, i l'arbre conegut com a pebrer bord (*Schinus molle*), de la família de les anacardàcies, que dona un fruit semblant al gra de pebre i que creix en jardins i passeigs.

La capella del segle XV va ser endegada per la família Vinyes, senyora de la batllia de Torelló. Seguint l'estudi de Solà, Antoni Vinyes emmalaltí de pesta a Barcelona l'any 1410, any de pesta i terratrèmols. El seu guariment l'atribuí a la Verge de Roca prevera i per aquest motiu disposà al seu testament que l'edicle fos substituït per una capella. La clàusula testamentària deia: *Vull que de béns meus sigui construïda o edificada, dintre de la parròquia, en el lloc anomenat roca pebrera, rocha pibrida, junt a la font anomenada del Raig, on hi ha un oratori, una capella sota la invocació de la mateixa Verge Maria, amb altar i els ornaments adients*.

BCIL NIVELL-B

AEAP

Clara Colomer, nora de Antoni Vinyes, s'encarregà de dur a terme el benifet atorgat pel seu sogre. L'autorització del vicari general de Vic, Ramon de Despujol, arribà l'any 1423. La construcció finalitzà l'any 1429. S'inaugurà el 18 de setembre i així es fixà la data anual de veneració, el tercer diumenge de setembre.

La capella era força petita; tenia un altar presidit per l'escultura de la Verge. L'any 1443 s'hi construï un campanar en forma de spadanya. La campana serà fosa novament l'any 1647.

Des de finals del segle XV hi havia un ermità que seguia la regla de captar periòdicament per a la capella, se situava al darrer lloc del cor i portava la creu en les processons. A finals del segle XIX apareix la figura del capellà custodi i desapareix la de l'ermità.

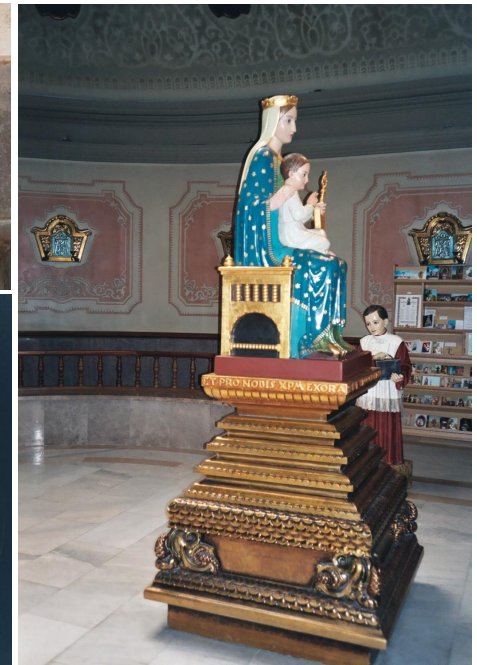
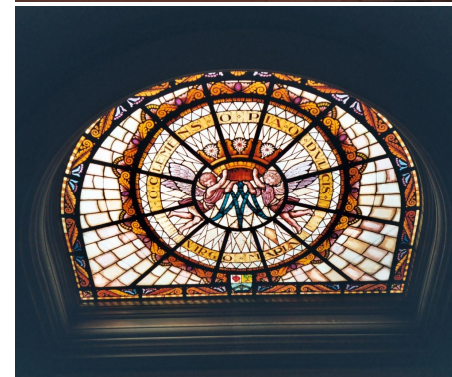
La capella perdé progressivament esplendor fins que l'any 1780, en estat ruïnós, s'enderrocà i s'edificà de nou tot mantenint l'orientació a llevant i engrandint el temple. En aquest cas el cost de l'obra anà a càrrec de la devoció popular amb la recollida d'almoines. L'impulsor principal fou mossèn Pau Feu i Riera, amb l'ajuda de mossèn Esteve Bassas i Barrer.

L'obra no comptà amb una direcció experta ni de massa pressupost, amb la qual cosa els treballs s'alentiren. Mossèn Feu morí el 1802 sense veure acabada la capella i molt criticat. En el seu testament deixà tots els seus béns per a la consecució de la capella.

L'obra s'acabà l'any 1805 i fou inaugurada solemnement amb la presència del farmacèutic Francesc Coll i Descatalfals, establert a Barcelona, i de Ramon de Parrella. El bisbe de Vic va deixar constància, l'any 1829, dels quatre retaules nous que, juntament amb el principal, guarnien la capella. La Verge era dintre d'un cambril muntat en columnes de marbre negre procedent de Santa Magdalena de Roda. Els altres eren dedicats al Sant Crist, a la Verge Dolorosa, a la Divina Pastora i a la Verge del Carme, fets alguns d'ells en teles pintades de mèrit relatiu. Posteriorment s'hi afegí el quadre-retaule de l'infanticidi de Herodes, del torellonenc Josep Balcells Sendil, autor també de l'escultura de sant Frederic a l'església dels Sants Just i Pastor de Barcelona, el presbiteri pintat pel vigatà Antoni Garcia l'any 1855, i un altre retaule sobre la protecció de la Verge, obrat pel barceloní Antoni Ferrer l'any 1886.

La restauració de 1855 comportà la construcció de contraforts per evitar la caiguda dels murs ja esquerdats i de la volta. El 1878 es pavimentà el presbiteri amb graons de pedra; la nau es pavimentà amb marbre blanc d'Itàlia i negre de Bèlgica l'any 1886. El 1891 es substituïren els retaules laterals per altars obrats pel barceloní Vicenç Benet, finançats per Antoni Sauquer Masmitjà, industrial torellonenc instal·lat a Barcelona. El mateix Sauquer subvencionà la figura del capellà custodi en substitució de l'ermità. Aquest resava el rosari i participava de l'advenció després dels clergues parroquials.

L'altar principal va ser restaurat pel daurador Josep Buixó l'any 1897. L'òrgue, fet pel barceloní Miquel Bertran, fou adquirit el 1904 amb el fons testamentari llegat per Joaquim Pujol Font, notari veí de Barcelona, últim de la nissaga de tintorers de la vila.

BCIL NIVELL-B

AEAP

La imatge de la Verge havia estat guarnida amb tot de mantells de diverses robes d'arç del segle XV, però l'ermirà Josep Castells, a mitjan segle XIX, amb intenció de restaurar-la, la deixà sense cames i la col·locà com si fos dreta.

L'any 1851 se substituï el cap de la Verge. Lluís Vermell esculpí la nova testa en agraïment pel guariment de la seva esposa, que prenia els banys del Ter per prescripció facultativa. La fusta emprada era de perera, cedida per Joan Deordal i Arau, lletraferit torellonenc. La indumentària amb brodats d'or i la nova cara agradà força els torellonencs.

La imatge de la Verge era venerada com a benefactora de la vila. És per aquest motiu que era tretada en processó fins a l'església parroquial quan mancava la pluja. Els anys 1852, 1861 i 1868 són anys d'invocació a la Verge perquè porti la desitjada precipitació. També, durant la primera guerra carlina (1835-1840) la imatge es portà a l'església parroquial i la porta del temple fou tapiada per evitar danys o saquejos.

La Verge va rebre nombroses invocacions dels torellonencs per suportar el còlera dels anys 1854 i 1885; i també per l'epidèmia de tifus declarada a Barcelona l'any 1914, en la qual la colònia torellonca, malgrat tenir afectats, no va patir cap defunció. El propi Pericas agrai a la Verge l'any 1916 la seva salut tot dibuixant la peanya que la sosté.

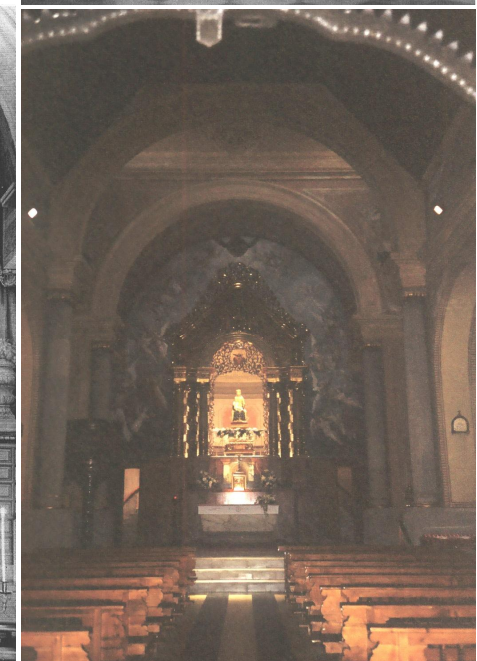
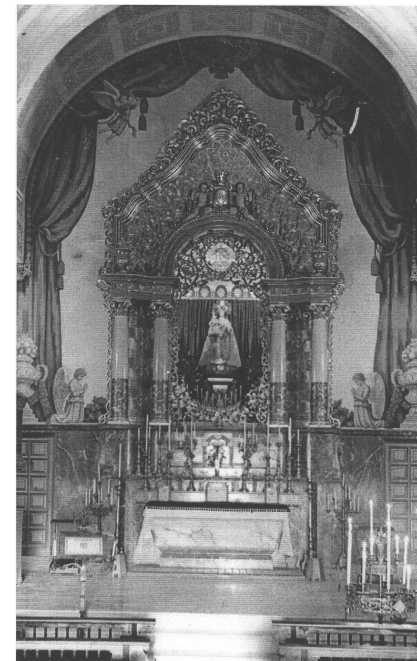
L'arquitecte Josep M. Pericas dictaminà greus deficiències de l'edifici i es proposà la nova i última edificació. Es van recollir almoines i donatius per començar l'obra. El bisbe de Vic, doctor Muñoz, col·locà la primera pedra el 15 d'abril de 1923. La imatge fou traslladada en processó a l'altar de sant Fortià de l'església parroquial.

L'enderroc es perllongà fins al mes de juny i es començaren els nous fonaments. Els sòcols del cambril de l'absis, del campanar i de la paret de tramuntana eren revestits i fets amb pedra del Jolis de Sant Vicenç de Torelló. L'estiu de 1924 s'acabà la nau i el cimbori; la coberta per la part interior és un enteixinat de fusta, pla al centre i inclinat als costats, combinat amb ceràmica verdosa del Vendrell, i a l'exterior és de teula plana, negra, de Quart (Girona). El cloquer es deixà inconclús.

La inauguració se celebrà el 21 de setembre de 1924. El canonge de Vic, doctor Lladó, s'encarregà de l'acte. El santuari s'illuminà tres dies seguits i tot el poble va enramar-se. La imatge es portà al nou temple en processó popular.

Els retaules laterals de 1891 es tornaren a col·locar al seu lloc; l'orgue s'ubicà al mig del cor. L'any 1926 s'inaugurà la mesa de l'altar major, feta amb marbres de Carrara, de Tarragona i de l'Alacant. La Santíssima Reserva s'hi instal·là per l'octubre del mateix any i l'any vint-i-set es començà el retaule de la Verge. La socalada i els murs del presbiteri es van fer amb marbres vermells de l'Alacant. La part alta o retaule va ser ideada per Josep Maria Pericas, esculpit per Camps i Arnau i decorada per Sanjaume. Francesca Espona Brunet va ser la benefactora del retaule i el seu germà, Santiago, de les pintures al tremp que completaven el retaule.

Els murs interiors es decoraren amb estuc de color de palla i bells esgrafiats. S'acabà el teginat o enteixinat i es va fer un pòrtic davanter amb columnes de pedra, fusteria típica i teula negra.

BCIL NIVELL-B

AEAP

L'any 1930 es decorà el cambril amb els marbres blancs de la doble escala i del paviment, envoltat amb una sanefa groguenca. Els difunts Miquel Viñals i Dolors Treserra despesaren les obres de la cambra de la Verge, amb marbres, relleus i grafies al centre. La grandiosa vidriera zenital té motius simbòlics que recorden la pietat de Teresa Vidal i Quadras de la família Parrella, benefactora de l'obra.

Solà també esmentà la trona del presbiteri; el faristol dels goigs de forja, els bancs de fusta, el reixat de ferro del cor fet pel vigatà Collell, tots els elements que ens mostraven la bellesa del temple.

La capella té relíquies de sants adquirides en temps dels ermitans; indulgències concedides pels papes Pius VIII i Gregori XVI i pels bisbes Pasqual, Strauch i Corcuera.

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) es va destruir part de la decoració del temple; la imatge de la Mare de Déu, els retaules i altres elements foren totalment destruïts. L'orgue es va salvar després de ser amagat amb canyes de blat de moro. S'utilitzà l'interior del temple com a corral de bestiar.

Després de la guerra s'inicià la restauració amb l'adquisició de noves imatges; l'escultor Josep M. Camps i Arnau féu la nova imatge de la Verge, beneïda l'any 1940. Les obres de restauració acabaren amb la conclusió del campanar, l'any 1947, projectat des de 1923 per l'arquitecte J. M. Pericas. Tres anys més tard, 1951, es beneï el campanar i es donà per acabada la restauració del temple, amb la col·locació d'una imatge de pedra a la façana del Santuari, obra de Josep M. Camps i Arnau.

L'plec de Rocaprevera se celebra el tercer diumenge de setembre i és considerat la segona Festa Major de la vila de Torelló.

BIBLIOGRAFIA:

Gràfica:

- AJUNTAMENT DE TORELLÓ, *Revisió del Pla General d'Ordenació Urbana*. Ordenació del Sòl No Urbanitzable, E. 1:5.000. Torelló 1999.

- MOLERA I CLOTA, SANTI, *L'Abans*. 2001-2002. Pàg. 567-582.

Escrita:

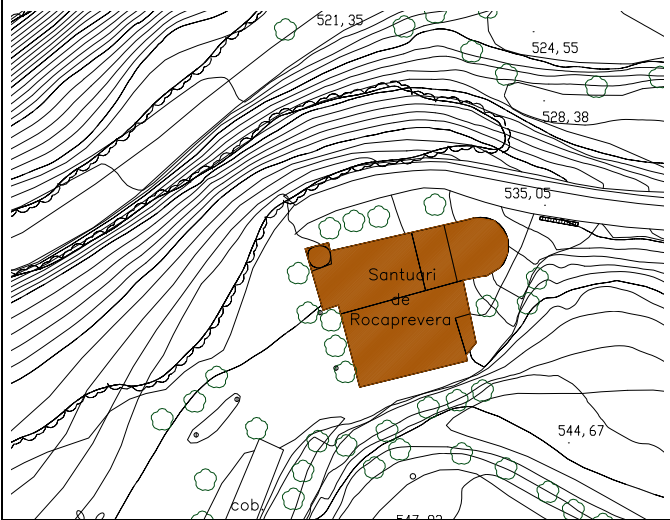
- Fitxa núm. 14/4 de Torelló, del Servei del Patrimoni Arquitectònic, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, 1990.

- Fitxa TR-8 IPCE, Inventari de Protecció del Patrimoni Cultural Europeu, de l'Arxiu Històric d'Urbanisme, Arquitectura i Disseny del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, octubre 1981.

- SOLÀ MORETA, FORTIÀ, *Nostra Senyora de Rocaprevera*. 1930.

- SOLÀ MORETA, FORTIÀ, *Història de Torelló*. Vol. II. Pàg. 195-212. 1948.

- MOLERA I CLOTA, *L'Abans*. Pàg. 567-582. 2002.

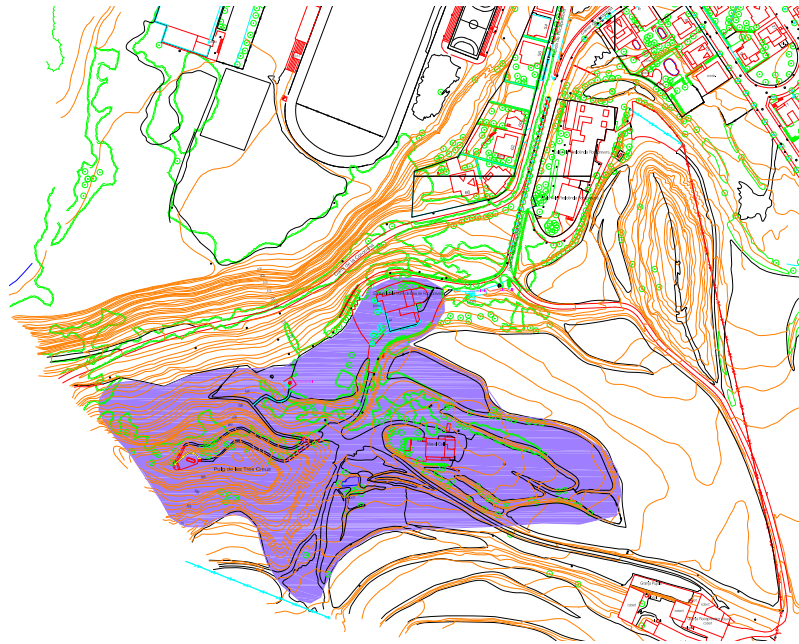
AR	ARQUITECTURA RELIGIOSA	AR	Pàg.8	DESCRIPCIÓ DEL BÉ: - Església i habitatge annex. Obra de l'arquitecte Josep M. Pericas.
		DENOMINACIÓ: Santuari de la Mare de Déu de Rocaprevera		
PLÀNOL DE SITUACIÓ COOR. UTM x: y: REF CADASTRAL		SITUACIÓ: Rocaprevera		RAONS QUE ACONSELLEN LA SEVA INCORPORACIÓ AL CATÀLEG DE BÉNS: - Fita històrica del paisatge urbà - Alt valor arquitectònic
DETERMINACIONS NORMATIVES: - Nivell d'intervenció "B" - Protecció integral de l'edifici				

BCIL NIVELL-B

AEAP

núm. d'ordre

AEAP AREA D'EXPECTATIVA ARQUEOLÒGICA I PALEONTOLÒGICA

DENOMINACIÓ:
Santuari de la Mare de Déu
Rocaprevera

DESCRIPCIÓ:
Zona de possible jaciment arqueològic vinculat
als turons de Rocaprevera i les tres creus.

SITUACIÓ:
Rocaprevera
Turó rocaprevera

DETERMINACIONS NORMATIVES:

- Les finques incloses en les àrees d'expectativa arqueològica i/o paleontològica, es consideren afectades en tota la seva superfície i no únicament en la part edificada. (AEAP)
- Abans de realitzar obres de moviments de terres, terraplenats o enderrocs s'haurà de presentar a l'Ajuntament un informe d'intervenció preventiva signat per un tècnic en arqueologia, d'acord amb el que preveu el decret 78/2002 de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, publicat al DOGC el 13/03/2002.